

Czytelnia Bezpłatna
Rzemieślników i Niezamożnych mieszkańców
m. Radomia
w roku 1893

Radom w drukarni i litografii J. Grodzickiego 1894 s. 15, 1 nrb

Czytelnia Bezpłatna Rzemieślników i niezamożnych
mieszkańców miasta Radomia w roku 1893

/Sprawozdanie zarządzającego czytelnią Karola Hoffmana i kasyera tejże
instytucji Franciszka Laskowskiego/

W roku 1893, piątym swego istnienia, czytelnia bezpłatna otwartą była na
użytek uczestników 199 razy w ciągu 308 godzin przyjęcia/109 deżurów dwu-
godzinnych i 90 jednogodzinnych/. W tym czasie załatwiono 7596 zapotrzebowań
stałych czytelników, przy czym wydano 8494 tomy, nie licząc wydawania pojedyn-
czych numerów pism periodycznych bieżących, na które zapotrzebowań, licząc
1 pismo na 1 zapotrzebowanie, było 12 oraz pojedynczych tomów czytelnikom
przygodnym.

Z liczby ogólnej 8494 tomów wydane zostały czytelnikom: 8392 w języku
polskim i 102 w ruskim, w tej liczbie wydano: a/dzieł naukowych 509, b/moral-
no-religijnych 52, c/dla młodzieży 487, d/poezji 100, e/dramatycznych 167
f/belletrystycznych 6702, g/roczników pism periodycznych z lat dawnych 477.
Zrecieczione na deżurze wydawano 42-43 tomy, na godzinę zaś wypada wydanie
27-28 tomów.

Przy czem powtórzyć wypada, iż deżury krótsze/jednogodzinne/ były
ucieźliwsze od 2 godzinnych, gdyż w krótszym czasie wypadało obsłużyć równą
jeżeli nie większą liczbę osób. Wprowadzone jeszcze w roku 1890 deżury dwu-
osobowe utrzymały się w roku sprawozdawczym i odbywały się w ten sposób,
iż bibliotekarz/lub zastępujący jego miejsce/ wykreslał w księdze zwracane
i zapisawał wydawane dzieła, a deżurny pomocnik jego wydawał książki uczestni-
kom i rozmieszczał w szafach odebrane.

Wedle ustanowionego, po wzajemnym porozumieniu się z sobą deżurnych,
regulaminu, deżury w ostatnich czasach spełniali: zarządzający czytelnią-
stałe, członek komitetu p. Marcelli Szafranski - w soboty i wigilje świąt, stali
deżurni P. p. D-r Władysław Papiewski - w niedziele i święta, p. Kazimierz Rusz-
czewski - we wtorki i czwartki.

Ruch deżurów w roku sprawozdawczym przedstawia się jak następuje: Za-
rządzający czytelnią odbył deżurów sam 26 dwugodzinnych i 18 godzinnych,
wspólnie z członkami zarządu P. p. M. Szafranskim - 30 dwugodzinnych i 1 jedno-
godzinny, B. Okoniewskim - 2 dwugodzinne, K. Tolwińskim - 2 dwugodzinne i t. Wędry-
chowskim - 1 dwugodzinny, ze stałymi deżurnymi: P. p. D-rem W. Papiewskim - 11
dwugodzinnych, K. Ruszczewskim - 4 dwugodzinny i 12 godzinnych, z pomocnikami
deżurnych: p. J. Dulebą - 3 godzinne, z p. A. Adamskim - 1 godzinny, z p. Władysławem
Praussem - 3 godzinne i p. Helena Hoffman - 14 dwugodzinnych i 34 godzinne,

wreszcie we trzech: P.p. Szafrąnskim i Ruszczewskim-1 dwugodzinny.

Oprócz wyżej wymienionych wspólnych deżurów z zarządzającym P.p. członkowie zarządu stali deżurni, oraz pomocnicy odbyli jeszcze deżury jak następuje: p.M. Szafrąnski-sam 8 dwugodzinnych, 2 godzinne, z p.T. Wędrychowskim -1 dwugodzinny, z p.K. Ruszczewskim-1 godzinny i p.M. Debrowelskim-1 dwugodzinny: p.T. Wędrychowski-sam 1 dwugodzinny: p.D, r Papiewski 4-dwugodzinny sam 3 dwugodzinne i z p.Ruszczewskim-1 dwugodzinny: p.K. Ruszczewski-sam 6 dwugodzinnych, z p.J. Dulebą-1 godzinny, z p. Okoniewskim 1 dwugodzinny, z p.M. Debrowelskim-2 godzinne, p. Helena Hoffman z p.T. Benisławską-3 godzinne, z p.M. Maciejską-1 dwugodzinny i 2 godzinne, z p.L. Maciejskim-2 godzinne. Ponieważ, jak to z przytoczonych danych widzieć się daje, zapotrzebowanie uczestników w ciągu deżuru bywa przeciętne 42-43 i tyleż dzieł potrzeba stosownie porozmieszczać po szafach, co dajemy zajęci deżurnych; niepodobna przeto nie wyrazić w tem miejscu serdecznego podziękowania szanownym Deżurnym, ich Pomocnikom, sprawującym honorowo swe możliwie obowiązki, dzięki czemu czytająca publiczność bywa obsłużoną szybko i dobrze, a zarządzający lub jego zastępcy o połowę mniej na trudu i zajęcia.

W dniu 1-m Stycznia roku sprawozdawczego uczestników stałych/nielicząc przygodnych /było 230. W ciągu roku przybyło 89, ubyło zaś jak następuje: z powodu zgonu 1, z powodu nieakuratnego zwrotu książek/przetrzymania po nad termin oznaczony przepisami, zniszczenia lub zagubienia książki/ 26, z powodu wyjazdu z Radomia 17, przestało czytać chwilowe 23, wykreśliło się na własne żądanie 10 i wykreślono, jako nie zamieszkałych w Radomiu 2. Zatem w dniu 1-m Stycznia r.b. 1894 pozostaje 240 uczestników stałych.

W powyższej liczbie otrzymuje książki za poręczeniem/najodpowiedniejszą rekejmia zwrotu/155, po złożeniu zastawu książkowego 42 i za własnym zobowiązaniem 43.

Bez opłaty wpisowego korzysta z czytelni 6 członków, reszta zaś po opłaceniu przy zapisaniu się jednorazowego wpisowego w kwocie 20 kopiejek.

W liczbie wspomnianych 240 uczestników, korzystających w obecnej chwili z czytelni bezpłatnej jest 59 rzemieślników, 37 pracowników warsztatów kolejowych i fabrycznych, 31 małoletnich czytających z upoważnienia rodziców lub opiekunów/również należący przeważnie do sfery rzemieślniczej/, 46 urzędników lub ich żon, 2 nauczycielki gimnazjum, 2 dektek, 1 pomocnik adwokata przyś., 5 dependentów i aplikantów, 3 farmaceutów, 1 nauczyciel prywatny, 11 kupców i kupcowych, 6 subjektów handlowych, 2 ogrodników, 2 woznych, 1 podoficer żandarmski, 1 muzykant, 1 stróż rządu Gubernialnego i bez bliżej oznaczonego zajęcia 29.

X Z ogólnej liczby czytelników 18 starozakonnych

xx Oprócz uczniów i uczenie gimnazjów, którym na zasadzie przepisów władzy korzystanie z czytelni jest wzbronione

Na początku 1893 r. dzieł zakatalogowanych polskich było 2084 w 2640 tomach, w ciągu roku przybyło 276 dzieł w 534 351 tomie, tak że czytelnia liczy obecnie 2358 dzieł w 2991 tomie. Z liczby ogólnej dzieł zakatalogowanych w roku 1893 nabyte z funduszków czytelnia 189 dzieł w 235 tomach przedstawiających wartość rs. 303 kop. 80/z oprawa/ i otrzymane jako ofiary od różnych osób 80 dzieł w 118 tomach przedstawiających wartość rs. 152 kop. 25/z oprawa/. Oprócz tego, wzamian za zagubione książki/nabyte powtórnie z funduszków czytelnia/wpłynęło 5 dzieł w 8 tomach, wartujących 12 rs. 65 kopiejek. Ogółem czytelnia polska przedstawia nominalną wartość 3994 rs. 19 kop.

Biblioteczka rosyjska na początku 1893 roku liczyła 215 dzieł w 253 tomach, w ciągu roku nabyte z funduszków czytelnia 30 dzieł w 42 tomach, przedstawiających wraz z oprawą wartość rs. 30 kop. 5 i otrzymane jako ofiary 23 dzieła w 24 tomach, przedstawiających wraz z oprawą wartość 24 rs. 82 kop.

Obecnie biblioteczka rosyjska posiada 268 dzieł w 319 tomach, przedstawiających wartość rs. 259 kop. 31/z oprawa/.

Ogółem-nominalna wartość dzieł znajdujących się w czytelnia, przedstawia się w sumie 4253 rs. 50 kop. nie licząc bieżących kompletów pism i wydawnictw perjodycznych.

Książki i wydawnictwa stanowiące własność czytelnia, mieszczą się w dziesięciu szafach nie zamykanych, jako praktyczniejszych w użyciu.

Czytelnia zaasekurowana jest w towarzystwie "Moskwa" po dzień 15-ty Sierpnia 1894 roku w sumie rubli srebrem 1000.

Z pism i wydawnictw perjodycznych czytelnia bezpłatna w roku ubiegłym otrzymywała następujące: polskie: "Ateneum", "Biesiada literacka", z dodatkiem powieściowym, "Biblioteka warszawska", "Encyklopedia powszechna ilustrowana wielka"/niewydawana do domu/, "Gazeta rzemieślnicza", "Głos", "Kronika rodzinna", "Mucha", "Ogrodnik polski", "przegląd pedagogiczny", "Przyjaciel dzieci", "Przyjaciel zwierząt", /dar redakcji tego pisma/, "Wędrowiec", "Wisła", i "Zorza" z rosyjskich pism: "Rodina", "Wiestnik inostr. literatury", i "Wokrug swieta", oprócz tego Redakcja miejscowego dziennika gubernialnego oddawała na rzecz czytelnia pismo "Remieslennaja gazeta". Sprawa prenumeraty pism w roku 1894 dotychczas nie załatwiona dla braku funduszków w kassie.

W szeregu łaskawych ofiarodawców czytelnia na pierwszym miejscu wymienić należy P.p. Komitetowych, zajmujących się urządzeniem tradycyjnego balu rzemieślniczego, którzy połowę dochodu, osiągniętego z rzeczonych balu, ofiarowali na rzecz czytelnia.

Na liście dobroczyńców instytucji zapisać również wypada: p. Józefa Grodzieckiego właściciela drukarni w naszym mieście, który bezinteresownie wypuszcza z pod prasy swoich sprawozdania z działalności czytelnia,

oraz inne druki: a także jedynie za koszt papieru i opłaty zecerskiej, wydrukował katalog 3-ci czytelnicy. Wnacześniejsze ofiary w formie książek złożyli: W-ni Gano, St. Rettig, W-ne J. Papiewska, Baudouin i Beckerman.

Serdecznie "Bóg zapłaś" wszystkim!

Praktyka paroletnia istnienia czytelnicy wykazuje stałe zwiększenie się liczby uczestników i ich zapotrzebowan z końcem jesieni i zmniejszenie się takowych z wiosną: w lecie książki czytane są mniej chętnie i przetrzymywane dłużej, za to w tym okresie czasu zjawia się więcej uczestników przygodnych z posród czasowo bawiących w Radomiu. Są to jednak fakta zbyt znane i powszechnie obserwowane, abyśmy je potrzebowali bliżej tłumaczyć.

Co się tyczy poczytności dzieł, to znów powtórzyć wypada, cośmy już niejednokrotnie zaznaczali, iż większość czytelników/a zwłaszcza rzemieślników/ lubuje się w dziełach historycznych. Każdy niemal z nowo zapisujących się czytelników zaczyna od stereotypowego żądania: "Ogniem i mieczem" "Potop" "Pan Wołodyjowski". Młodeciani czytelnicy pożądata podróży i przygód, wiec "Wędrowca" "Robinsonów" wszelkiego rodzaju, Mayne, óreida i w ogóle wydawnictw obrazkowych.

Roczniki pism ilustrowanych poszukiwane są przez wszystkich, również jak i dzieła z tytułami, obrachowanymi na efekt tzw. "krzyżującymi". Przedstawiciele inteligencyi żadata wydawnictw najświeższych, renomowanych i zalecanych przez krytykę.

Najbardziej poczytnym był Sienkiewiczowski "Potop"/43 czyt./tegoż "Ogniem i mieczem" liczyło 40 czyt., tegoż "Wołodyjowski" /28 czyt./ dale następują: Bałuckiego "Za winy niepołężnione" 23 czyt., tegoż "Żygdówka" i Jeża: "rycerz chrześcijanski" po 21 czyt., "Kłesów" pojedynczych tomów wydane 50, "Biesiady literackiej" 43, "Wędrowca" 51. Z poważniejszej literatury: Bellamy ego "W roku 2000" liczyło 20 czyt., a Siemieńskiego "Wieczery w Ojcowie" 11. Z dzieł treści religijno moralnej największą poczytnością miało dzieło O. Didona "Jezus Chrystus", liczące 7 czyt.

Z dzieł russkich najbardziej poczytne były "Zapiski" Berga. Utworzony w roku 1890 za zezwoleniem J.W. Naczelnika Gubernii, komitet nadzoreczy, złożony z 12 przedstawicieli rzemiosł i inteligencyi miejscowej, w ciągu roku ubiegłego odbył 6 zwyczajnych i 2 nadzwyczajne, razem 8 posiedzen, na których rozpatrywano były sprawy bieżące, gospodarcze i debatowano nad rozwojem i dobrobytem instytucyi.

Skład komitetu w roku zeszłym przedstawiał się -jak następuje:

P.p. Dutkowski Leopold

" D-r Fidler Henryk

" Grodzicki Józef

" Kollojani Aleksander

" Laskowski Franciszek/kassyer/

" Okoniewski Bonifacy/członek komissyi rewizyjnej/

P.p. Dr. Pietkowski Bronisław

" Skibiński Juljan/członek komisji rewizyjnej/

" Stankowski Jan

" Szafranski Marcelli/zastępca zarządzającego, czł. kom. rew./

" Wędrychowski Tadeusz

" Wróblewski Ewaryst

" Hoffman Karol/zarządzający czytelnią/

W ten sposób Komitet nadzerczy/nie licząc zarządzającego/składał się z 4 przedstawicieli rzemiosł, 2 doktorów 1 adwokata, 3 urzędników, 1 właściciela domu i 1 pomocnika adwokata przysięgłego.

Z dniem 16-ym Lipca 1893 r. lokal czytelni przeniesiony został na ulicę Spacerową do domu W. Papiewskiej, gdzie tegoż samego dnia w obec P.P. komitetowych i przybyłych osób, J. ksiądz Wilczyński dopełnił poświęcenia nowego lokalu. W lokalu tym czytelnia mieści się obecnie, mając na swój użytek dużą widną salę na 1 piętrze z przedpokojem dla przyjmowania interesantów.

W roku ubiegłym dwie tylko zabawy dane były na dochód czytelni: wspomniany już bal rzemieślniczy/ w połowie/, co przyniosło kassie czytelni rs. 137 kop. 53 i zabawa ogrodowa z której wpłynęło na czyste rs. 170 kop. 57. Obecnie kassa czytelni nie posiada żadnego zasobu, prenumerata pism na rok przyszły nie opłacona, a cenie komornego za lokal, zakontraktowany do 1-go Lipca 1894 r. zadatkowane rs. 42 kop. 85.

Wskutek zmiany losu zarządzającego czytelnią, nie mogącego odtąd poświęcać swój wolny czas na usługi czytelni, a to dla braku tego czasu i stosownie do rozporządzenia J. W. Naczelnika Gubernii, zarząd czytelnią bezpłatną przechodzi w roku bieżącym w ręce Rady gospodarczej Towarzystwa Dobroczyńności.

Ustępujący komitet nadzerczy czytelni składa do dyspozycji Rady gospodarczej cały inwentarz czytelni bezpłatnej, składający się z zakatalogowanych pod szczegółowymi numerami 2626 dzieł w 3310 tomach, pomieszczonych przeważnie w szafach, znajdujących się w lokalu czytelni, w części zaś wypożyczonych czytelnikom, a to podług detalicznych adnotacyj w księdze ogólnej uczestników, zamiast których to książek czytelnia posiada zastawy.

Oto spis tych książek i posiadanych zastawów: X

1/Zamiast nieddawanego od 3-go Wrzesnia 1892 roku dzieła Samarowa:

"Krzyż i miecz" Nr 960 cena katalogowa 70 kop. są zastawy: Emmensa "Najnowsze wychowanie", "Wyjątki z listów Krasińskiego" i Wielogłowskiego "Komornica".

2/Za nieddane od 3-go Marca 1893 r. dzieło Lama /"Wielki świat Capowie" Nr 500 cena rs. 1 kop. 15, zatrzymane zastawy: Rzewuskiego "Zapamiętaj", "Ks. Merica "życie przyszłe" i Pola "Północny wschód Europy".

3/Zamiast nieddawanego od dnia 25 Maja 1893 r. rocznika pisma "Romans i

powieści" X Ponieważ książki stracone, objęte są drukowanymi katalogami, przeto wypadnie zapisać je na nowe, a zastawy wcielić do księgozbioru czytelni

i powieść "Nr 1122 cena rs.3 kop.30, jest zastaw/:"Słownik polsko-rossyjski" Schmidta.

4/Zamiast przetrzymywanego od dnia 27 Sierpnia 1893 r. dzieła Kraszewskiego "Chata za wsią" Nr 790 cena rs,1 kop 15 zatrzymamy zastawy "atylda" Suego i "Prístroitsia" powiesc

5/Za nieoddawanie od 30-go Wrzesnia 1893 r.trzy tomiki "Liry Polskiej" Nr 885 cena rs.1 zatrzymane Redzewiczównej "Anima vilis".

6/Zamiast nieoddawanego od dnia 3 Pazdziernika 1893 r.dziełka Miłkowskiego "Rocznica" Nr 1060 cena 36 kop.są zastawy:Delpita "Serce Matki" i Crawforda "P^u ucczeie Baltazara".

Niezależnie od tego następujące książki, przetrzymywane są zbyt długo przez czytelników. Zwrot ich gwarantują poręczyciele:

1.Od dnia 24 Marca 1893 r.Mycielskiego "Książę panie kochanku" Nr 1873 cena rs.1 kop.60.

2/Od dnia 25 Marca 1893 r."Nowelle"Redzewiczównej Nr 985 cena rs.1 kop.90

3/Od dnia 28 Marca 1893 r.dziełko Bułharyna "Trucizna" Nr 212 cena 60 kop.

/poręczyciel W-ny Stanisław Bógajski, właściciel domu/.

4.Od dnia 13 go Kwietnia 1893 r.tom "Tygodnika romansów i powiesci Nr 1137 t.I cena rs.3 kop .60

5/Od dnia 13-go Maja 1893 r. Krasickiego dzieła t.VII i VIII Nr 1168 cena kompletu rs.5 kop.50

6/Od dnia 8-go Czerwca 1893 r.Kraszewskiego "pamiętnik pamieczy" Nr 775, cena 70 kop./Poręczyciel W-ny Władysław Wnuczyński/, właśc.domu/

7/Od dnia 11-go Czerwca 1893 r.Regosza "Na dziejowym przełomie" tomII cena rs.4 kop.15

8.Od dnia 1-go Lipca 1893 r.dziełko Przyberowskiego "Na partykularzu"Nr 19 5 mena 1 rs.35 kop.

9/Od dnia 10-go Pazdziernika 1893 r.wójcickiego "Pokój dziadunia" Nr 1241 cena 1 rs.80 kop.

Komitet oddaje dalej:

10 szaf do książek

1 stół sesonowy, pokryty cerata

1 lampe błyskawiczna

1 kinkiet

1 zegar ścienny z wagami

3 krzesła wiedeńskie

2 ławki

1 balustrade, 1 schodki

1 drzwi

4 okładki do pism perjodycznych

1 miske fajansowa z podstawą

- 1 press-papier
- 1 kasetke
- 1 szyld duży, 2 szyldziki małe
- 1 portfez do wkładania porzeczeń
- 1 deskę do naklejania ogłoszeń
- 2 pieczęcie kauczukowe polskie, 1 ruską
- 1 etażerke giętą starą
- 1 nożyczki
- 1 puszke do składania kar i ofiar uczestników.

nieoprawne komplety pism perjedyecznych z roku 1893 r.: "Biblioteka Warszawska" /za 2, gie półrocze, 6 zeszyt/. "Biesiada literacka", "Gazeta rzemieślnicza" "Głos" "Kronika rodzinna", "Mucha", "Ogrodnik Polski", "przegląd pedagogiczny" "Przyjaciel dzieci" "Przyjaciel zwierząt" "Wedrowiec", "Zorza", "Encyklopedia powszechna" "zeszyty od 65 do 78, z ruskich pism "Rodina", "Wokrud swieta" i "Remieslannaja gazieta" jak rpwnież nieoprawne książki Laurie: "Spańko-biercy Robinsona" /do str. 184/ "Deformatorzy wychowania" /arkusze 1-6/, ruskie: Sokolowa: "S ziwego kożu", roman "Wsierossijskij słowar tekowatiel" tom 1, przyłożenija k Rodinie "Dla dietiej" /12 wypuskow/ i "Wsiemirnyj putieszestwiennik" /12 wypuskow/, Premium-fotodruk "Portret Następcy tronu."

Drukowane egzemplarze katalogu 2-go w takiej ilości, jaka pozostanie w dniu oddawania czytelnia.

Drukowane egzemplarze katalogu 3-go, również w takiej ilości.

59 numerów zastawów, złożonych przez czytelników, podług oddzielnego, szczegółowego spisu, 4 ogólne latalegi pisane polskie i 1 ruskie.

Po jednym egzemplarzu drukowanego katalogu 1-go i 2-go, w sprawie.

2 kwitarysuzie i ksiege uczestników na rok 1894/X/- 14 tomów nieużytków i defektów do sprzedania na papier.

Ustepujący komitet żywi nadzieje, iż czytelnia pod nowym sterem nie staraci nie na żywotności eż i godnie spełniać będzie nadal swoje wysokie zadanie.

\$

/X/Do czasu objęcia czytelnia bezpłatnej przez Radę gospodarczą Tow.

Dobr., jedynie dla dogodność czytelników, P, p, Szafranski, Wedrychowski, D-r Papiewski i Ruszczewski podjęli się w dalszym ciągu odbywać deżury, a dotychczasowy zarządzający K. Hoffman - mieć dozór ogólny nad czytelnia.

Stan Kassy
Czytelni Bezpłatnej
dla niezameżnych mieszkańców miasta Radomia
za 1893 r.

nr porządkowy	W y s z e z e g ó l n i e n i e	summa	
		rubli	kop.
P r z y c h ó d			
1	Remanent z roku 1892	10	41
2	Wpisowe.....	17	60
3	Ofiary dobrowolne.....	5	72
4	Ze sprzedaży starych książek i papierów.....	2	50
5	Za katalogi.....	31	90
6.	z balu rzemieślniczego.....	137	53
7	Z zabawy ogrodowej.....	170	57
8	Precent od summ lekowanych.....	3	3
9.	Z puszki/kary za przetrzymanie dzieł/.....	24	51
10	Omyłka z roku 1892, dostrzeżona przez Komissyę rew.....	-	1
Razem		403	78

R e z c h ó d :

1	Wynajęcie lokalu z opłame, oświetleniem i usługą.....	108	85 X
2	Kupno książek.....	117	43
3	Prenumerata pism.....	55	96
4	Oprawa dzieł i pism.....	35	80
5	Wydatki kancelaryjne.....	8	31
6	Woznemu za posyłki.....	6	50
7	Kupno szaf i drugich utensylij.....	19	95
8	Ubezpieczenie czytelni.....	7	50
9	Przeniesienie czytelni z urządzeniem.....	7	35
10	Katalogi	36	13
razem		403	78

W remanencie na rok 1894 nie pozostaje nic.

X Powinno być wypłacone rs.130, gdyż tyle wynosi czynsz roczny za lokal czytelni wraz z opłame opalcm, oświetleniem i usługą.